

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 100/08-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. marca 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. D., Z., t. č. vo väzbe R., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 55/07 a jeho uznesením z 9. mája 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. augusta 2007 doručená sťažnosť M. D., Z., t. č. vo väzbe R. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 55/07 a jeho uznesením z 9. mája 2007.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c) a d) a ods. 2 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na ustanovenie § 138 písm. b) a i) Trestného zákona.

Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 0 Tp 202/2006 z 12. novembra 2006 bol sťažovateľ podľa § 72 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) sudcom pre prípravné konanie vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Začiatok plynutia lehoty väzby bol určený na 10. november 2006 o 04:10 h.

Sťažovateľ podaním zo 6. marca 2007 požiadal okresný súd o prepustenie z väzby na slobodu a zároveň navrhol nahradiť jeho väzbu písomným sľubom z 8. marca 2007.

Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici (ďalej len „krajská prokuratúra“) 12. apríla 2007 podala okresnému súdu návrh na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa do 10. septembra 2007.

O návrhu sťažovateľa a o návrhu krajskej prokuratúry okresný súd rozhodol uznesením sp. zn. 0 Tp 202/2006 z 19. apríla 2007 tak, že podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol, podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku písomný sľub sťažovateľa neprijal a podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku väzbu sťažovateľa predĺžil do 10. septembra 2007.

Proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej krajský súd na neverejnom zasadnutí konanom 9. mája 2007 uznesením sp. zn. 5 Tpo 55/07 rozhodol tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 55/07 a uznesením z 9. mája 2007 porušil základné právo sťažovateľa zaručené v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a právo zaručené v čl. 5 ods. 4 dohovoru tým, že o jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu rozhodol bez jeho osobného vypočutia.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

«Väzba je zásadným zaistovacím inštitútom a predstavuje výrazný zásah do základného práva jednotlivca na osobnú slobodu. Neodmysliteľnou procesnou zárukou pri takomto zásahu musí byť právo dotknutej osoby „osobne sa vyjadriť“ teda musí byť vypočutá súdom k dôvodom a okolnostiam ďalšieho zotrvania vo väzbe. Nový trestný poriadok v prípade rozhodovania o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby ponecháva priestor na úvahu všeobecného súdu o tom, či obvineného osobne vypočuje, alebo ho nevypočuje. Z ustanovenia čl. 154c ods. 1 ústavy možno vyvodiť, že medzinárodné zmluvy o ľudských právach a slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom majú prednosť pred zákonom ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

Ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru vzhľadom na jeho výklad zo strany Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu zabezpečuje väčší rozsah ochrany základného práva na osobnú slobodu v súvislosti s právom obvineného byť vypočutý súdom pri jeho žiadosti o prepustenie z väzby. Preto má byť povinnosťou všeobecného súdu v takejto situácii aplikovať čl. 5 ods. 4 dohovoru na miesto ustanovenia § 72 ods. 2 Tr. poriadku. Pretože krajský súd takto nepostupoval a rozhodol o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby bez jeho vypočutia, porušil tým jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

V zmysle §§ 71 a nasl. Tr. poriadku, keďže sa jedná o vážny zásah do osobnej slobody majú súdy vo veci rozhodovať plynulo a bez prieťahov v konaní. Krajský súd o sťažnosti rozhodol dňa 9. 5. 2007, podľa podacieho razítka rozhodnutie bolo doručené na okresný súd dňa 17. 5. 2007, avšak ani mne, ani môjmu klientovi nebolo doručené. Rozhodnutie som si osobne prevzal na Okresnom súde Banská Bystrica až po dvoch mesiacoch potom, ako bolo na tento súd doručené z krajského súdu. Môjmu klientovi rozhodnutie do tejto doby doručené nebolo. V tomto postupe vidíme porušenie osobných

práv obvineného, pretože tomuto bola zmarená možnosť domáhať sa opätovne prepustenia z väzby.»

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Krajský súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 55/07 a uznesením zo dňa 9. 5. 2007 porušil základné právo M. D. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s rozhodnutím o zamietnutí jeho sťažnosti voči uzneseniu o ponechaní vo väzbe bez jeho vypočutia.

Ústavný súd prikazuje Krajskému súdu Banská Bystrica, aby bez zbytočného odkladu prepustil M. D. z väzby na slobodu z dôvodov prieťahov v konaní.

M. D. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8.682,- Sk, ktorú je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré

nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, prípadne z dôvodov, ktoré spočívajú v osobitnostiach konania pred všeobecným súdom. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť považuje ústavný súd takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej opodstatnenosť alebo neopodstatnenosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 74/02).

V prvom rade je potrebné poznamenať, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý je v tomto prípade zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom. Preto v danej veci ústavný súd rozhodoval o porušení tých práv (čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru) a v súvislosti s tým konaním (postup krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 55/07), vyslovenia porušenia ktorých sa sťažovateľ domáha v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite sťažnosti. Tvrdenie o porušení práv iným konaním a iným orgánom verejnej moci (doručovanie, resp. nedoručenie rozhodnutia krajského súdu okresným súdom), ktoré sťažovateľ uvádza v texte sťažnosti mimo petitu, je podľa názoru ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť argumentácie sťažovateľa (obdobne III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07).

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Ústavný súd vo svojej judikatúre už uviedol, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, ale aj II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00).

Z uvedenej zásady vyplýva, že porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe zakladá zároveň aj porušenie čl. 17 ods. 5 ústavy (I. ÚS 115/07).

Článok 5 ods. 4 dohovoru zaručuje osobám pozbaveným slobody právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybnit' zákonnosť pozbavenia slobody. Samotné konanie podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (ktorého predmetom je preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody dotknutej osoby) musí mať charakter súdneho konania, ktoré okrem inštitucionálnych záruk nezávislosti a nestrannosti orgánu rozhodujúceho vo veci musí poskytovať garancie procesnej povahy primerané povahe pozbavenia osobnej slobody dotknutej osoby v konkrétnom prípade [napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Assenov a iní c. Bulharsko z 28. októbra 1998, rozsudok ESLP vo veci Wloch c. Poľsko z 19. októbra 2000]. Tieto záruky nemusia byť vždy nevyhnutne rovnaké ako procesné garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru týkajúceho sa rozhodovania vo veci samej (o oprávnenosti trestného obvinenia proti dotknutej osobe). Ak je dotknutá osoba pozbavená osobnej slobody podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, musí byť vypočutá. Vždy musia byť zaručené kontradiktórnosť konania a rovnosť zbraní (napr. rozsudok ESLP z 25. marca 1999 vo veci Nikolova c. Bulharsko). V každom prípade však musí mať osoba vo väzbe možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe.

Aj keď predmet sťažnosti v konaní pred ústavným súdom bol sťažovateľom vymedzený iba na posúdenie, či krajský súd postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 55/07 a uznesením z 9. mája 2007 porušil jeho základné práva zaručené v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a právo zaručené v čl. 5 ods. 4 dohovoru, ústavný súd vzhľadom na povahu veci prerokúvanej všeobecnými súdmi (rozhodovanie o väzbe) preskúmal ich konanie ako celok, teda aj postup okresného súdu, ktorý predchádzal rozhodovaniu krajského súdu.

Z odôvodnenia uznesenia okresného súdu sp. zn. 0 Tp 202/2006 z 19. apríla 2007 vyplýva, že: *„Sudca pre prípravné konanie výsluchom konaným dňa 19. 04. 2007 vypočul obvineného k žiadosti o prepustenie z väzby, ako aj k návrhu na predĺženie lehoty väzby. Obvinený, resp. jeho obhajca poukázal na dôvody uvedené v žiadosti o prepustenie z väzby, ktorých sa pridrižiava a žiadal nahradiť väzbu písomným sľubom. Zaviazal sa, že po prepustení z väzby nebude páchať trestnú činnosť a bude dodržiavať povinnosti, ktoré mu budú uložené. Zároveň bude spolupracovať s políciou na objasňovaní trestnej činnosti, z ktorej je obvinený. Ďalej poukázal na to, že má 3 maloleté deti, ako aj na priateľku, pričom po prepustení z väzby by sa zdržiaval u nej. Tiež poukázal na problémy s daňovým úradom z dôvodu, že si zrušil živnosť a že si tieto veci nevie dať do poriadku, pokiaľ je vo väzbe. (...)*

Po oboznámení sa so spisovým materiálom a výsluchu obvineného k podanému návrhu, sudca pre prípravné konanie dospel k záveru, že žiadosť obvineného o prepustenie z väzby je nedôvodná a návrh prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby je dôvodný.“

Zo sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 0 Tp 202/2006 z 19. apríla 2007 vyplýva:

„Napadnutým uznesením súd zamietol žiadosť obvineného o prepustenie z väzby, neprijal písomný sľub obvineného a zároveň predĺžil u neho väzbu do 10. 9. 2007. V odôvodnení súd poukázal na to, že trestná vec je komplikovaná, časovo náročná, ide o skupinovú vec a prepustením obvineného by mohlo dôjsť sťaženiu účelu trestného konania.

Nepopierame tú skutočnosť, že predmetná vec je komplikovaná, avšak tvrdíme, že prepustením obvineného z väzby by nenastali žiadne skutočnosti, ktoré by sťažovali vykonávanie jednotlivých dôkazov. Obvinený vo svojom sľube sa zaviazal, že bude dodržiavať všetky príkazy a obmedzenia, ktoré by mu boli uložené.

Obvinený má tri malol. deti o ktoré sa chce starať. S družkou, s ktorou má jedno malol. dieťa mieni uzavrieť manželstvo a ako bývalú manželku, tak aj družku s ktorou žil v čase zadržania finančne podporovať, čo v súčasnej dobe nie je možné.

Úkony, ktoré uviedol prokurátor v žiadosti o predĺženie väzby a ktoré majú byť ešte v konaní vykonané, obvinený nemôže nijako ovplyvňovať, pretože sa jedná hlavne o znalecké dokazovania. Obvinený v čase zadržania podnikal ako živnostník a teda nebol so svojimi príjmami odkázaný na príjmy z trestnej činnosti.

K žiadosti o predĺženie väzby sa obvinený nemohol vyjadriť, pretože táto žiadosť mu nebola doručená a teda nebola mu poskytnutá možnosť riadnej obrany. K veci chcem ešte uviesť, že od zadržania prešlo takmer 6 mesiacov a za celú túto dobu nebol k veci vypočutý, v čom vidíme porušenie práv obvineného, ktorý je vo väzbe na konanie bez prieťahov.

Vzhľadom na vyššie uvedené žiadame, aby odvolací súd napadnuté uznesenie v celom rozsahu zrušil a žiadosti o prepustenie z väzby vyhovel.“

Z citovaného odôvodnenia uznesenia okresného súdu vyplýva, že sťažovateľ bol 19. apríla 2007 v konaní pred okresným súdom vypočutý za prítomnosti svojho obhajcu tak k žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, ako aj k návrhu krajskej prokuratúry na predĺženie lehoty trvania väzby.

Nemožno teda spochybniť, že sťažovateľ mal možnosť, jednak v žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, pri svojom výsluchu pred okresným súdom, ale aj v opravnom prostriedku – sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, predložiť argumenty a dôvody proti ponechaniu jeho osoby vo väzbe, a túto možnosť aj využil.

Ústavný súd v súvislostiach daného prípadu ďalej skúmal, či sťažovateľ (obhajca sťažovateľa) využil možnosť, ktorú poskytuje Trestný poriadok v ustanovení § 72 ods. 2, podľa ktorého o ďalšom trvaní väzby, zmene dôvodov väzby, návrhu na predĺženie lehoty

väzby alebo žiadosti obvineného o prepustenie z väzby možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak zo žiadosti nevyplývajú také skutočnosti, na ktoré treba obvineného vypočúť na verejnom zasadnutí, alebo ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby výslovne nepožiadal o výsluch a zároveň neuviedol nové skutočnosti súdu skôr neznáme, ktoré sú významné na rozhodnutie.

Uvedená právna norma umožnila sťažovateľovi žiadať o jeho výsluch pred rozhodovaním krajského súdu o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Podľa zistenia ústavného súdu v sťažnosti a ani v inej žiadosti o vykonanie výsluchu podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku však takáto požiadavka vznesená sťažovateľom nebola uplatnená.

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že sťažovateľ mal možnosť požiadať krajský súd, aby pred jeho rozhodnutím mohol byť osobne vypočutý, no takúto možnosť nevyužil. Zároveň kvalifikovane (súc zastúpený obhajcom) argumentoval proti svojmu ponechaniu vo väzbe, pričom namietal závery okresného súdu. Neuviedol však nové skutočnosti súdu skôr neznáme, ktoré by boli významné na rozhodnutie. Preto podľa názoru ústavného súdu skutočnosť, že krajský súd konal na neverejnom zasadnutí bez jeho vypočutia, sama osebe neznamena porušenie základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy (postup krajského súdu bol v súlade so zákonom - Trestným poriadkom, čo signalizuje zachovanie požadovanej zákonnosti rozhodovania o väzbe) a práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru (umožnenie predloženia argumentov a dôvodov proti ponechaniu vo väzbe ako predpoklad zabezpečenia kontradiktórnosti a rovnosti zbraní).

Sťažovateľ nepredložil ústavnému súdu žiadne argumenty, z ktorých by vyplývala odôvodnená pochybnosť o dodržaní princípu kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní v označenom konaní tak, ako ich uplatnenie vyplýva z čl. 5 ods. 4 dohovoru. Ak sťažovateľ ani nežiadal, aby bol v konaní o sťažnosti vypočutý, nemôže rozhodnutie krajského súdu na neverejnom zasadnutí založiť príčinnú súvislosť s porušením jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími nárokmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. marca 2008